

Незапамћен и несхватљив злочин који се одиграо трећег маја 2023, у једној од најпрестижнијих београдских основних школа, код многих је покренуо питање како је нешто такво могуће, како НАМ се то десило? Такво питање импликује да смо ми нешто погрешно радили и да смо утолико на неки начин одговорни за ово, у чему, нажалост, има истине. Ипак, не треба заборавити да је тај злочин имао конкретног извршиоца, и да се цјеловита слика о догођеноме не може правити без познавања тих појединости, односно без одговарајућих стручних (психолошких) компетенција, чиме ми не располажемо.

Ако говоримо о уопштеним претпоставкама за оно што се догодило трећег маја – што не треба бркати с узроцима – прије свега треба указати на безмало погрешан однос доброг дијела Срба према чињеници, односно вриједности живота, што се нарочито испољава у случају односа према потомству наших (пост)социјалистичких, на нивоу свјетоназора изразито секуларно настројених нараштаја. Или се уздржавамо од потомства – да бисмо могли да „живимо“, јер дјеца су тобоже само терет и превелика одговорност (па је лакше умјесто њих имати кућне љубимце), а своју погрешну „логику“, да тако кажемо, „правдавати“ тиме да није свачије животно позвање да буде родитељ, и да умјесто тога на други начин можемо да се остваримо; или, пак, када имамо дјецу, а тада обично

највише двоје, од њих (ако оставимо по страни случајеве жалосног занемаривања потомства) правимо „мала божанства“ којима треба развијати тзв. „креативност“ (што је из потрошачке лајфстајл-идеологије потекла, квазипедагошка супституција истинског стваралаштва, што је било и остало дар заиста малобројних); укључити их у што више ваншколских/обданишних активности, јер тобоже што нам је дијете „успјешније“ – то је и боље. Да ствар буде гора од то мало дјете што имамо очекујемо да безмало свако буде посебно, обдарено, натпросјечно – поричући очигледност да Бог или Природа или гени... никада не чине све људе, сву дјецу изузетнима. Као да, ово мало рођених треба да понесе терет обдарности не само за себе него и за још више оних, нашем себичношћу (као потенцијалних родитеља) нерођених. Као да смо редукцијом бројности породичног и заједничног потомства прећутно дошли на сумануту хипотезу одрицања дјечи „права“ на просјечност. А онда се дешава нешто што је вјероватно горе него када се даровитом дјетету ускрати могућност на испољавање и развијање своје даровитости – када се просјечно или не одвећ обдарено дјете присиљава да игра улогу „талента“, чак вишеструког.

Но човјек, па и мали човјек, дијете – није једноставни, „аритметички“ збир својих својстава, па тиме ни талената, већ је (или пак то не успијева постати) цјеловита личност, ваљано уобличена особа, којој је добро са самом собом, међу другима, сличнима себи, дакле, најприје са другом дјецом, вршњацима. А данашњој српској дјечи често мањка и једнога и другога – многима од њих нити је добро у својој кожи, нити показују склоност, а камоли љубав, према другима, што понекад иде и до потпуно безразложне, никаквом предисторијом у међусобним односима немотивисане мржње, до наизглед необјашњивог бијеса који само чека да се истражи на неком другом – било коме и било како. Ми, као родитељи, нарочито из средње класе, која има услова да пружи својој дјечи и доста више од неког економског минимума, од самог рођења на фетишки пиједестал уздижемо своје потомке, пројектујући какви они треба да буду, гдје и како све треба да се „остваре“, пропуштајући да их подстичемо на оно најважније – врлине, на људскост. Притом је велико је питање да ли је добар дио нас, као родитеља, уопште свјестан тог задатка, а још више – да ли знамо како да својој дјечи усадимо врлину, што су наши хришћански, патријархални преци, прије (пост)социјализма, без сумње много боље од нас умјели. Наше вријеме је, одавно је препознато, врлини несклоно и зато се треба најозбиљније потрудити не само да биолошки родимо него да поврх тога и стварамо не тек социјално функционалну него и врлу дјецу, умјесто да, што је, узгред, неупоредиво лакше, њих дамо на сијасет спортова, страних језика, музичких, балетских ликовних школа...вјерујући да мо им тиме „пружили све“ (осим најважнијих ствари) и да смо наводно добри родитељи. Притом, често заборављамо да им преоптерећеношћу обавезама – а данас је не мало управо такве дјете, поред осталог, спутавамо непоновљиву радост дјетињства и дјечје слободе, коју као одрасли, више никада неће моћи да искусе.

Нажалост, српска држава је овога задатка, по свему судећи, потпуно несвјесна, а

неколи да му буде дорасла. Не само да је од 2000. из основног и средњег образовања системски искључена димензија патриотске социјализације него је, услед системских, на безмало незналачким претпоставкама вршених и стога кобно погрешних реформи система образовања, све мање простора остајало и за остале врлине, које од ученика и студената треба начине ваљане људе. А врлине су и љубав према члановима породице, и родољубље и љубав према ближњем. Исход је двоструко поражавајући не само што оваквом безврлинском „едукацијом“ – која је сушта супротност образовању – добијамо све више емотивно закржљале омладине него је она и све незаинтересованија за стицање знања.

Дакле, начином васпитавања – прећутном препоставком да обдарености (стварне или пак умишљене) и учинци дјетета представљају све, а све остало такорећи ништа – ми од њих градим хипериндивидуалце, мале себичњаке, које смо пропустили да подстакнемо на врлину. А исход тога је сљедећи: имамо мало, и све мање дјеце (и зато, у перспективи, изумиремо), међу којима је све више собом незадовољних, чак и када су „објективно“, по мјерилима амбициозних родитеља, али и већине друштва које цијени исте такве, погрешне педагошке вриједности, „успјешна“. Притом смо упали у још једну замку – не само што се очекује да наша дјеца у школи, те у што више ваншколских активности буду успјешна него се очекује да и као родитељи будемо амбициозни, јер ако нијесмо такви – онда смо тобоже родитељски немарни и неуспјешни. Тако васпитавана дјеца често нијесу научена врлини солидарности, чак и унутар саме породице, а камоли шире заједнице. Зато је неријетко други, друго дијете, која је можда такође рђаво (психо)социјализовано, сметња, само конкурент, неко за кога би било боље да га сада и овдје (поред мене) нема, или чак – да га уопште нема.

Потребни су нам добри људи, а не "креативне индивидуе"

Пише: Часлав Д. Копривица
субота, 06 мај 2023 16:13
